

התקווה החמישית

אינטרס משוריין ומכוצר להישאר כפי שהיא, לגדול ולשמוץ. שנית, מפני שבהסתדרות היה השילטון המוחלט מסור בידי צמרת מפלגתית, ששילטונה במדינה היה פחות מוחלט. לא היה כדאי לה להעביר את מכשירי-השילטון מן ההסתדרות לידי המדינה.

כך קרה שדויד ברגוריון, אותו ממלכתן מיקצועי, הלאים רק את ההגנה. הלאמת החינוך היתה, בי מידה רבה, הפואה להמשך קיום הזרמים, ובעיקר הזרם הרתי. הלי אמת הבריאות והמשק הציבורי לא בוצעה אמילו למראית-עין.

נים שלו — היו מכונסים תחת גג ההסתדרות. כל זה היווה ביחד ריכוז עצום של כוח. ללא כוח זה, היתה ההנהגה הלאומית נדונה למלא תפקיד של גיבוב מליצות בלבד.

כאשר קיבלה ההנהגה הלאומית החלטה שחייבה את הנוער להתגייס לצבא הבריטי (החלטה השנויה עדיין במחלוקת) היא יכלה לבצע אותה. מי שסירב למלא את ההוראה, פשוט מצא את עצמו ללא עבודה, ללא פנסיה, ללא טיפול רפואי.

פעולות ה"סיווג" שנועדו לחסל את כוחם של אירגוני-הפורשים היריבים, תוכננו

יכול היה להטיל מיסים, ולגבותם באמצעות ההוצאה-לפועל.

הוא היה זקוק למכשירי-כוח מוסווים, למכשירי-כפייה עדינים ומחוכמים, כדי להטיף מרות. ההסתדרות היתה בדיוק זאת: מכשיר-כוח ומכשיר-כפייה להפעלת המרות הלאומית בכל רחבי הישוב העברי בארץ.

לא מכשירי-כוח שהוקם נגד רצון בני הישוב, אלא להיפך: מכשירי-כוח שהוקם תוך הסכמה כללית.

הכל הבינו כי יש צורך במרות לאומית, כדי להגשים מטרת לאומיות ולהקים חב

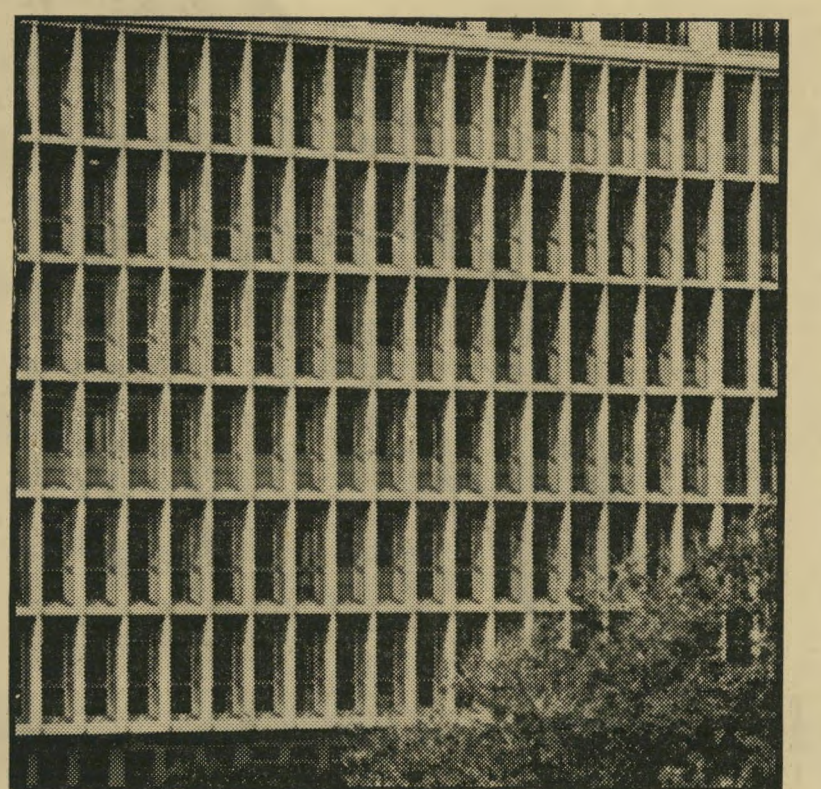
אזרח הנורמלי אינו רוצה לשמוע על ההסתדרות. הוא מפקח כשמזכירים לו את שמה.

לשואו טרחה פירסומאים, יחסני-ציבור וזרירי-עט למיניהם, שכירי המפלגות הזקנות, לעורר בציבור מינימום של התעניינות בבחירות אלה. נדמה היה כי גם הם פיהקו בשעה שניסחו את המודעות והנאומים. האסיפות של המפלגות היו ריקות. המודעות לא עניינו איש. רבים לא הסתכלו אף בשידורי הטלוויזיה.

במידה שהאזרח מתעניין בכלל בבחירות לוועידת ההסתדרות, הרי רק מפני שהוא רואה בהן חזרה כללית לבחירות לכנסת.

כך מהווה כיום ההסתדרות מדינה בתוך-מדינה. כמו הסוכנות היהודית, אשר לה הוענק רשמית מעמד של מדינה בתוך-מדינה, מהווה ההסתדרות כיום אנאכרוניזם אמיתי.

האנומליה הבולטת ביותר של ההסתדרות היא מעמדה הכפול, כמעבדה מס' 1 וכנציגת עובדים מס' 1. אך זו לא האנומליה העיקרית. העיקר הוא זה: ההסתדרות אינה תלויה בחברה, אלא החברי רים הם התלויים בה.

מה מקורו של שיעמום כללי זה? מניין אישיות טוטאלית זו בבחירות המקיפות כמחצית אזרחי ישראל?

הסיבה הבולטת ביותר היא זו: **אין האזרח מאמין כי הבחירות ישנו משהו. אין הוא מאמין שיכלל ניתן לשנות משהו.**

ההסתדרות נראית לו כייצור מאובן מימי קדם, שלא ניתן להזיזו בכל צורה שהיא. השילטון בה מבוצר, ומחוסן בפני כל פגיעה. השליטים, שלא השתנו במשך שני דורות, דבוקים למכשירי-הכוח. המפלגות העבודה, הרואה בהסתדרות רכוש פרטי שלה, מובטח רוב מוחלט בכל מחיר. לגרורותיה — גחיל ול"ע — מובטחים כמה אחוזים נוספים, וכלל לא חשוב כמה. **אם אי-אפשר לשנות, לשם מה לטרוח?**

השילטון אינו יונק את סמכותו מרצון החברים, אלא ממרכז-שילטוני הנמצא מחוץ להסתדרות. הצמרת עצמה אינה תלויה באגודות המיקצועיות המקומיות, ואף לא באגודות הארציות, כמו בכל הסתדרות-עובדים אחרת בעולם התופשי.

גופים ארציים ומקומיים אלה מקבלים פקודות מלמעלה, והם משולבים למיפקדות של חטיבות ונדודים, המקבלות פקודות מה"מטכ"ל דרך שרשרת-הפיקוד.

כל זה היה טיבני כשהיתה ההסתדרות כולה צבא לביצוע משימות המדינה-בדרך. אך זה הוא אסון מאז קמה המדינה עצמה. כי כיום מהנה ההסתדרות ריכוז של כוח שילטוני כאילו-ממלכתי, ללא פיקוח ממלכתי וללא הכרעה דמוקרטית חופשית. היא מפריעה למדינה למלא את תפקודה, היא גולה מן המדינה רבות מסמכויותיה, היא מרכזת בידיה חלק ניכר מן השילטון שי היה צריך להיות נתון בידי המוסדות הדמוקרטיים של המדינה.

ומצד שני: היא גולה מציבור העובדים את היכולת לנהל את ענייניו באורח דמוקרטי, לפי צרכיו ואינטרסיו שלו.

ורוכזו במשרדי ההסתדרות, ובוצעו באמצעות יחידות-ההגנה של ההסתדרות. החל בעיתונות וכלה במערכת החינוך, לא היה כימעט ענף של פעילות ציבורית שבה לא מילאה תפקיד שילטוני, מנחה ומכוון.

ושוב: לא נגד רצון היישוב, אלא בתוך קף רצונו של רוב בניו.

רה מתקדמת בליבה של ארץ קולוניאלית. הכל הבינו כי יש לצייד את המרות הלאומית במכשירי-כפייה יעילים.

לא ניתן היה להקים מכשירים כאלה בהסתדרות הציונית או בסוכנות היהודית. לכן הותקנו מכשירים אלה בי תוך ההסתדרות.

אם באמת אי-אפשר לשנות את ההסתדרות?

אין דבר בעולם שאינו ניתן לשינוי. מה שנעשה בידי אדם, יכול האדם לעשותו מחדש.

בתנאי אחד: שהוא מבין את מהות הדבר.

נדמה לי כי האגדה בדבר אי-היכולת לשנות את ההסתדרות נובעת קודם כל מכך שאיש אינו יכול לתפוס כיום איך נולד יצור משונה זה, מדוע לבש צורה זו והקא.

ההסתדרות, כמו שהיא כיום, נראית כמשהו בלתי-סביר, בלתי-הגיוני, בלתי-טיבעי. עלי-אנושי? משהו עלי-טיבעי, עלי-אנושי?

לכן חשוב להבין, כי המיבנה המיוחד של ההסתדרות נולד באופן טיבעי לגמרי. הוא היה פרי הנסיבות המיוחדות של זמנו. מאז השתנו הזמנים — ואילו ההסתדרות נשארה ללא שינוי.

אין היא יותר או פחות טיבעית מאשר סירת-מיפרשים צידונית בי נמל חיפה, או גדוד של חיילים פלשתיים בכביש אשקלון-עזה.

מכאן שאין כל אפשרות לנהל מאבק יעיל על דמות המדינה מבלי להיאבק בעת ובעונה אחת, על שינוי ההסתדרות.

מאבק זה אינו קל, כי השיעמום האופף את ההסתדרות מהווה, כשלעצמו, חומת-מגן יעילה ביותר לשילטון בה, נוסף על מכשירי ה"שוחד, הפרור והזיוף השיגורתיים.

אין תופעה מסוכנת יותר בחברה דמוקרטית מאשר הסיסמה: "אי-אפשר לשנות". כאשר האזרח משתכנע ש"אי-אפשר לשנות", מתחילה הגסיסה של הדמוקרטיה, ונסללת הדרך לרודנות.

או שנושג דמוקרטיזציה של ההסתדרות, או שיקרה ההיפך: "ההסתדרותיזציה" של המדינה, שיכנוע הציבור כי גם במערכות המדינה "אי-אפשר לשנות".

לכן יש חשיבות לבחירות אלה, הרבה מעבר למה שנדמה ברגע ה"ראשון. הן יכולות להיות התחלה של ממש לשינוי של ממש.

עם קום המדינה, היו כל מכשירי הכוח האלה צריכים לעבור לידי רשות הממלכתית.

קופת-החולים היתה צריכה לעבור לידי משרד-הבריאות, ולהוות גרעין לשרותי-בריאות ממלכתיים — כשם שההגנה הפכה לצה"ל.

מיסעלי חברת-העובדים היו צריכים לעבור לידי המדינה, או לידי העובדים. קרנות הפנסיה היו צריכות לשמש בסיס למערכת הביטוח הלאומי.

ההסתדרות כולה היתה צריכה לקבל צורה של אירגון-עובדים נורמלי, ליהפך לפדרציה חופשית של אגודות מיקצועיות ארציות.

מדוע זה לא קרה?

קודם כל, מכיוון שכל בירוקרטיה מתנגדת לחיסולה. יש לה

ע רב הקמת המדינה היתה ההסתדרות מצוידת במכשירי-כפייה, שממשיכות רבות בעולם יכלו לקנא בהם.

אי-אפשר היה לקבל עבודה, מבלי לעבור את לשכת-העבודה של ההסתדרות.

אי-אפשר היה לקבל טיפול רפואי בתיאום עם סבירים, אלא באמצעות קופת-החולים של ההסתדרות.

הצבא של היישוב — אירגון ה"הגנה — היה כפוף להסתדרות. חלקו הסדיר — הפלמ"ח — סו למרות ההסתדרות בלבד. מנהיג ההגנה, אליהו גולומב, ישב בבני-יין הוועד הפועל וניהל משם את מערכות האירגון.

ההתיישבות היתה שייכת להסתדרות. חלק ניכר מן המשאבים הכלכליים של היישוב — וגם המיפעלים הגדולים הראשוני

ריב, הבאים לישראל כדי להתפעל מההישגיה הביצעדיים, עומדים משתאים מול פני ההסתדרות.

הם מזכירים את הילד המודרני המשתאה בראותו בפעם הראשונה פאטיפון מיוחד לגמרי, שאינו זקוק לחשמל, שאפשר לטובב אותו בידית.

זאת היא ההסתדרות: משהו השייך לשנות העשרים והשלשים של המאה ה-20, כפלסטינה (א"י) של ימי המנדט הבריטי.

באותה הקופה, היתה היישוב העברי מדינה-בתוך-מדינה.

הוא לא יכול היה לחוקק חוקים, ולהפעילם בכוח המשטרה ובתי-הסוהר. הוא לא